

Contactgericht werken in de laatste levensfase

Het liefst wil je zo goed mogelijke zorg bieden aan mensen met een gevorderde dementie. In de praktijk is dit echter niet eenvoudig. Iemand met dementie kan zijn persoonlijke wensen en behoeften niet altijd meer duidelijk maken. Dementie stelt hoge eisen aan het inzicht, communicatievermogen en het geduld van zorgverleners. Niet alleen in de omgang met de persoon met dementie maar ook met hun naasten die meebeslissen over de zorg voor hun partner, vriend of familielid.

Hoe signaleer je pijn en anticipeer je op onrustig of angstig gedrag? Wat is het belang van omgevingsfactoren voor het comfort en welbevinden? Hoe bespreek je ethische dilemma's en hoe praat je überhaupt over de zin van het leven en de dood? En hoe kunnen muziek en complementaire zorg bijdragen aan het welbevinden en maken van contact? Deze en vele andere vragen komen aan de orde tijdens het **Landelijk Congres Palliatieve Zorg voor mensen met Dementie** op **4 april 2016** in het **Akoesticum** in **Ede**.

Een veelzijdig congres over contactgericht werken en het bieden van comfort en welbevinden voor mensen met dementie in de laatste levensfase. Laat je inspireren én inspireer anderen! Het wordt een bruisende dag vol kennis, reflectie, omdenken, leren van elkaar en een bijzondere belevingsparade.

Met inhoudelijke bijdragen van o.a.:



*Martine Busch,
directeur Van Praag Instituut*



*Dr. Anneke van der Plaats,
sociaal geriater Het Breincollectief*



*Jenny van der Steen,
epidemioloog en senior onderzoeker
EMGO Instituut VUmc*

Kom samen! En ontvang **10% korting** op de totale factuur.

Voor aanmelding of meer informatie: WWW.STUDIEARENA.NL

ALGEMENE INFORMATIE

INFORMATIE

Datum: maandag 4 april 2016
Locatie: Akoesticum
Nieuwe Kazernelaan 2 in Ede
Deelnamekosten: € 295,00 p.p.*
€ 265,50 p.p.* (bij gelijktijdige aanmelding van twee of meer personen)

Kom samen!

En ontvang een **korting van 10%** op de totale factuur bij gelijktijdige aanmelding van één of meerdere collega('s).

* De deelnamekosten zijn inclusief digitale reader, alle hand-outs van de presentaties, lunch, koffie/thee, netwerkbordel en excl. 21% BTW.

VOOR WIE?

Het congresprogramma is interessant voor:

- * Verpleegkundigen, verzorgenden en begeleiders uit de ouderenzorg, thuiszorg en hospices
- * Verpleegkundig specialisten
- * Casemanagers, ketenregisseurs en zorgcoördinatoren
- * Ergotherapeuten, fysiotherapeuten en andere paramedici
- * Activiteitenbegeleiders, medewerkers dagbehandeling en muziektherapeuten
- * Maatschappelijk werkers, geestelijk verzorgers en ouderenadviseurs
- * (Beginnend) specialisten ouderengeneeskunde, GZ-psychologen en psychogerontologen
- * (Locatie)managers en afdelingshoofden
- * Medewerkers van kennisinstellingen en brancheorganisaties
- * Docenten en opleidingscoördinatoren

TWITTER

@studiearena - #studiearena

Twitter over en tijdens de congresdag door gebruik te maken van #studiearena. Deel jouw persoonlijke mening, tips en ervaringen als het gaat om palliatieve zorg voor mensen met dementie.

LINKEDIN - GROEP

In onze **LinkedIn groep 'Moderne Dementiezorg'** kan je voorafgaand aan de congresdag reeds kennismaken en kennisdelen. Discussieer mee en laat je inspireren door actuele thema's en vernieuwende praktijkvoorbeelden.

INSCHRIJVEN

Aanmelden kan via: www.studiearena.nl.

Na inschrijving ontvang je per e-mail een bevestiging van je aanmelding, inclusief programma, factuur en routebeschrijving.

ANNULERINGSVOORWAARDEN

Deelname kan tot 4 weken voor de congresdag schriftelijk annuleren bij StudieArena. Wij berekenen dan € 45,- (excl. BTW) administratiekosten. Na deze datum ben je het volledige bedrag verschuldigd. Een collega kan je uiteraard zonder bijkomende kosten vervangen.

ACCREDITATIE

Accreditatie is aangevraagd bij:

- * **V&VN** (Kwaliteitsregister verpleegkundigen en verzorgenden)
- * **Accreditatiebureau Verpleegkundig Specialisten Register**
- * **ADAP** (o.a. voor ergotherapeuten, oefentherapeuten, logopedisten en diëtisten)
- * **Registerplein (voorheen BAMw)**
 - 1 punt vrije ruimte agogen
 - 1 punt vrije ruimte maatschappelijk werk
- * **SKGV** (Stichting Kwaliteitsregister Geestelijk Verzorgers)
- * **SRVB** (Stichting Register Vaktherapeutische beroepen)

Volg actueel overzicht en toegekende aantal accreditatiepunten op www.studiearena.nl.

CONTACT

StudieArena

Postbus 3289, 3760 DG Soest

Tel. 035 - 539 4005

info@studiearena.nl

**NOTEER ALVAST
IN UW AGENDA**

27 MEI 2016

Landelijke Studiedag

Acute zorg voor mensen met dementie

Studiedag over de vraag hoe er zo adequaat mogelijk ingespeeld kan worden op acute zorgproblematiek bij mensen met dementie.

INSCHRIJVEN: WWW.STUDIEARENA.NL

Organisatie:

StudieArena

In samenwerking met:

v&vn
Beroepsvereniging van zorgprofessionals
Palliatieve Zorg



Van Praag Instituut



4 APRIL 2016, AKOESTICUM IN EDE

Landelijk Congres

Palliatieve Zorg voor mensen met Dementie*

- * COMPLEMENTAIRE ZORG EN MUZIEK
- * SPIRITUALITEIT EN ZINGEVING
- * COMMUNICATIE EN BEJEGENING
- * PROBLEEMGEDRAG EN PIJN
- * DEMENTIEVRIENDELIJK HOSPICE

**Kom
samen!**

*Ontvang
10% korting*

INSCHRIJVEN: WWW.STUDIEARENA.NL

Organisatie:

Studie*Arena

In samenwerking met:

v&vn
Beroepsvereniging van zorgprofessionals
Palliatieve Zorg



Van Praag Instituut

PROGRAMMA

09:00 UUR

Ontvangst/registratie & informatiemarkt

09:30 UUR

Opening plenair ochtendprogramma

voorzitter: *Jeroen Meeder, directeur StudieArena*

Persoonlijke muziekbeleving

Muziek heeft op vele manieren invloed op het welbevinden van mensen met dementie. In veel situaties is het van belang om de muziekbeleving heel persoonlijk te maken. Maar hoe krijgen we deze *personal touch* voor elkaar? Een bevlogen muziektherapeut belicht de meerwaarde van muziek en hoe je eigen stem een bijdrage kan leveren aan het contact maken, comfort en welbevinden van mensen met dementie in de laatste levensfase.

10:10 UUR

Tafelgesprek palliatieve zorg en dementie

Aan tafel bij Meeder en Busch. Deskundigen gaan met elkaar in gesprek over diverse vraagstukken ten aanzien van palliatieve zorg voor mensen met dementie. Interviews, discussies en filmpjes over uitdagingen, kansen en goede voorbeelden wisselen elkaar af. Uitgangspunt is de vraag: hoe kan je werkelijk contact maken met en inspelen op het welzijn voor deze kwetsbare groep.

Martine Busch, directeur Van Praag Instituut en trainer/ontwikkelaar complementaire zorg,

Anneke van der Plaats, sociaal geriater Ouderenadvies/Het Breincollectief en

Jenny van der Steen, epidemioloog en senior onderzoeker EMGO Instituut VU medisch centrum

11:05 UUR

Koffie-/theepauze

11:30 UUR

SESSIERONDE 1 * Keuze uit 7 verschillende sessies

13:00 UUR

Lunchpauze

14:00 UUR

SESSIERONDE 2 * Keuze uit 7 verschillende sessies

15:30 UUR

Belevingsparade

Tijdens de belevingsparade word je geïnspireerd door theater, verhalenvertellers en omdenkers. Daarnaast kan je je laten verwennen door zelf een shantalamassage, Therapeutic Touch of een handmassage te ervaren. Een bruisend slot van de congresdag, waarbij ervaren, reflectie en contact maken centraal staat.

17:00 UUR

Afsluitende borrel



SESSIE 1.1

Signaleren en behandelen van pijn

Het is vaak moeilijk om pijn te herkennen bij mensen met een vergevorderde dementie. Pijn wordt ook heel verschillend beleefd en geuit. Dit is vaak afhankelijk van de vorm van dementie. Kennis hierover is essentieel. Daarnaast kunnen observatielijsten helpen om pijn eerder te signaleren. Naast theoretische onderbouwing ga je aan de slag met concrete casuïstiek en wissel je ervaringen uit met collega's van andere organisaties.

Maartje Klapwijk, specialist ouderengeneeskunde Marente en onderzoeker LUMC en

Inge van Mansom, palliatief arts-consulent en specialist ouderengeneeskunde Sint Elisabeth Gasthuishof, LUMC en IKNL

SESSIE 1.2

Signaleren palliatieve fase en inzet zorgpad stervensfase

Het is niet altijd duidelijk wanneer er sprake is van palliatieve zorg of wanneer de stervensfase begint. Dit vraagt inhoudelijke kennis en vaardigheden van jou als zorgprofessional. Interpretieren, verwoorden en bespreken van de zorgproblemen met collega's zijn vaardigheden die nodig zijn om kwalitatief goede zorg te kunnen verlenen. Waarbij je nadrukkelijk rekening moet houden met de wensen van de cliënt en zijn/haar naasten. Aan de hand van een praktijkvoorbeeld wordt zowel de palliatieve als de stervensfase besproken en krijg je handvatten voor je eigen zorgpraktijk.

Spreker volgt

SESSIE 1.3

Complementaire zorg inbedden in de organisatie

Complementaire zorg wordt steeds meer geaccepteerd en wetenschappelijk onderbouwd. Toch blijft de toepassing hiervan vaak hangen bij een enkele enthousiasteling en is het moeilijk organisatiebreed te implementeren en borgen. Juist bij mensen met dementie kan complementaire zorg in de laatste levensfase van grote toegevoegde waarde zijn. Wat is ervoor nodig om deze zorg op de eigen afdeling of binnen de eigen organisatie goed in te bedden? Deze workshop bied je hier concrete handvatten voor.

Martine Busch, directeur Van Praag Instituut en trainer/ontwikkelaar complementaire zorg

SESSIE 1.4

Spiritualiteit in de laatste fase

Het is niet eenvoudig begeleiding te geven wanneer iemand met dementie stervende is. Aangezien verbale communicatie niet meer vanzelfsprekend is, vraagt stervensbegeleiding

zorgvuldigheid, deskundigheid en invoelingsvermogen. Hoe kun je aansluiten bij de ervaringswereld van de cliënt? Hoe vind je ingangen voor het bieden van troost of omgaan met angst? Tijdens deze workshop leer je hoe je spiritueel in contact kunt komen met je cliënt en ga je zelf aan de slag met levensbeschouwende vragen die spelen bij de zorg voor mensen met dementie.

Wout Huizing, theoloog stichting Reliëf en

Tilly de Kruyf, geestelijk verzorger

SESSIE 1.5

Intimiteit in de laatste levensfase

Bij onze geboorte worden we omhuld, gekoesterd en met zorg omringd vanuit een liefdevolle aanraking. Hoe is dat wanneer we afscheid nemen van het leven? Deze workshop gaat over de betekenis van aanraking en over aandachtige nabijheid en de laatste levensfase. We gaan met elkaar op zoek hoe er met aandacht en betrokkenheid afscheid genomen kan worden, zonder dat gesproken taal nodig is.

Gert Siebes, fysiotherapeut en docent sociale ethiek Huis van Levenskunst, dagbesteding voor mensen met dementie

SESSIE 1.6

Bespreekbaar maken ethische vraagstukken

Bij palliatieve zorg en dementie kom je regelmatig voor ethische dilemma's te staan. Behandelen we wel of niet? Hoe ga ik om met de autonomie van de cliënt, bijvoorbeeld als hij niet gewassen wil worden? Wat doe ik bij wilsonbekwaamheid, uitzichtloos lijden en een euthanasiewens? Hoe ga ik om met de rol van familieleden? Tijdens deze workshop worden diverse ethische dilemma's besproken en leer je ethische vraagstukken bespreekbaar te maken. Tot slot krijg je tips hoe je binnen de eigen instelling een werkgroep of commissie Ethiek kunt starten.

Tim van Iersel, geestelijk verzorger en ethicus WoonZorgcentra Haaglanden

SESSIE 1.7

Dementievriendelijk hospice

Hospices krijgen steeds meer opnameverzoeken voor mensen met dementie. Terwijl de omgeving en de zorg veelal nog niet is afgestemd op deze doelgroep. Wat is er voor nodig om voor hen goede zorg en een comfortabele en veilige omgeving te bieden? De richtlijn 'Hospice voor mensen met dementie' omschrijft de diverse voorwaarden, zoals de betrokkenheid van de partner of kinderen, omgevingsfactoren, scholing en aanwezigheid expertise. Aan de hand van de richtlijn en een praktijkvoorbeeld onderzoek je of het mogelijk is je eigen hospice open te stellen voor mensen met dementie.

Anneke Buitenweg, casemanager dementie Vitras en een verpleegkundige Hospice Krommerijnstreek

SESSIE 2.1

Verbinden netwerken palliatieve zorg en dementie

De thema's palliatieve zorg en dementie staan volop in de belangstelling. Waar deze werelden elkaar voorheen niet vonden, vindt er gelukkig steeds meer verbinding plaats tussen dementieketens en netwerken palliatieve zorg. De raakvlakken zijn immers groot en een goede afstemming en samenwerking tussen deze ketens is cruciaal voor goede kwaliteit van zorg. Aan de hand van een aantal goede voorbeelden en casuïstiek leer je hoe deze samenwerking nog beter kan worden vormgegeven.

Lisette Dickhoff, ketenregisseur Hulp bij dementie i.s.m. een netwerkcoördinator palliatieve zorg

SESSIE 2.2

Advance Care Planning

Als een cliënt net de diagnose dementie heeft gekregen, is het praten over het verdere ziekteproces of zelfs de dood vaak erg lastig. Door emotie of wellicht een taboe blijft dit veelal onbespreekbaar. Terwijl betrokkenen eigenlijk gedurende het ziekteproces al een rouwproces doormaken. Als de ziekte voortschrijdt is er meestal geen gelegenheid meer te praten en te beslissen over belangrijke en gevoelige kwesties. Hoe en wanneer kan je dit als professional bespreekbaar maken?

Margot van Acker, teammanager ontmoetingscentra Pieter van Foreest en

Carolien van Leussen, docent verpleegkunde en lid kenniskring Palliatieve Zorg, Ethiek en Communicatie Hogeschool Windesheim

SESSIE 2.3

Complementaire interventies bij pijn en onrust

Mensen in de laatste levensfase van dementie ervaren vaak klachten als angst, pijn, onrust en slaapproblemen. Deze klachten beïnvloeden de kwaliteit van leven in grote mate en zijn niet altijd medisch adequaat te behandelen. Complementaire interventies als hete nekcompressen, buikwassing (aquazorg) en Therapeutic Touch bieden comfort en worden vaak als ontspannend, rustgevend en helend ervaren. Tijdens deze workshop leer je, naast de theorie, hoe je zelf bepaalde interventies kan toepassen.

Madeleine Knapp Hayes-Wellhüner, specialist complementaire zorg De Levensboom

SESSIE 2.4

Omgaan met gedragsverandering

Hoe kun je omgaan met het claimende, dwalende of achterdochtige gedrag van mensen met dementie? Zoals bekend is dementie een hersenziekte. En juist kennis van de (on)mogelijkheden van het brein helpt om het juiste te zeggen én te doen

naar deze kwetsbare groep. Tijdens deze actieve workshop krijg je niet alleen meer inzicht in het brein en de oorzaken van gedragverandering, maar vooral handvatten hoe je hier op een goede manier mee om kunt gaan.

Ronald Geelen, psycholoog Thebe en auteur van meerdere boeken over gedrag bij dementie

SESSIE 2.5

Activeren door omgevingszorg

Omgevingszorg leert hoe je bij de inrichting van de (leef-)omgeving beter kan aansluiten bij mensen met dementie, ook in de laatste levensfase. Als mensen op bed in een prikkelarme omgeving verpleegd worden, dan heeft dat negatieve gevolgen voor het welzijn van de bewoner. Bovendien zijn er misverstanden over de foetus-houding, deze houding zou zorgprofessionals een signaal moeten geven dat de persoon met dementie angstig en gespannen zou kunnen zijn. Tijdens deze workshop leer je onder andere alternatieven om het in-bed-liggen te verkorten en de actieve fase te verlengen.

Anneke van der Plaats, sociaal geriater Ouderenadvies/Het Breincollectief

SESSIE 2.6

In contact door Haptonomie en Shantala

Als mensen met dementie in de laatste fase komen, zijn zorgverleners veelal aangewezen op non-verbale benaderingswijzen. Dit is mede door hoge werkdruk niet altijd makkelijk te realiseren, terwijl het juist zo belangrijk is de cliënt respectvol en rustig te bejegenen. Interventies als haptonomie en shantala zijn relatief laagdrempelig toe te passen en dragen bij aan een mooi contactmoment met de cliënt. Na een theoretische inleiding doe je zelf een aantal praktische oefeningen, zodat je dit gelijk in de dagelijkse zorg kunt gaan toepassen.

Marca van de Broek, bewegingsagoog en trainer Shantalamassage en

Karin Valkenburg, fysiotherapeut en trainer buro Urlings

SESSIE 2.7

Het Belevingsconcert

Veel mensen met vergevorderde dementie zijn reeds ver in zichzelf teruggetrokken, bedlegerig en kunnen veelal niet meer met activiteiten meedoen. De inzet van een belevingsconcert is een bijzonder hulpmiddel om toch contact te maken. Een belevingsconcert creëert een intieme sfeer, waarbij aandacht is voor muziek en aanraking. Cliënten voelen zich bevestigd in hun bestaan, geborgen en nog verbonden met andere mensen. Een praktische workshop over zingeving en muziek, waarbij geoefend wordt met een mini-belevingsconcert.

Eva Smit, geestelijk verzorger Cordaan